

Dizanje zastave na središnjoj proslavi 20. obljetnice vojno-redarstvene akcije Oluja u Kninu

Krah projekta Velike Srbije nije holokaust

Jasno izražavanje žaljenja i isprika za ratne zločine preduvjeti su za oprost i trajno pomirenje sa susjedima

PIŠE
**MR. SC.
ANDREJ
PLENKOVIĆ**

Potpredsjednik Odbora za vanjske poslove
Europskog parlamenta i predsjednik Izaslanstva
Europskog parlamenta za odnose s Ukrajinom

Usrijedu je Hrvatska obilježila 20. obljetnicu vojno-redarstvene operacije Oluja, koja je 1995. osigurala povratak okupiranih područja u ustavnopravni poredak RH. Ujedno, ona je - samo par tjedana nakon masakra više od 8000 bošnjačkih muškaraca i dječaka u Srebrenici - spriječila sličnu tragediju u Bihaću.

Nizom operacija Hrvatske vojske 1994. i 1995. koje su kulminirale Olujom u potpunosti je preokrenut tijek rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Poraženi su Miloševići jataci Milan Martić, Radovan Karadžić i Ratko Mladić, a sva četvorica kasnije su bila optužena pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju u Haagu za razna kaznena djela, uključujući genocid.

Hrvatska, koja je godinama otvorena zemlja i potiče povratak svih svojih građana, obilježava Dan pobje-

de i domovinske zahvalnosti te Dan hrvatskih branitelja kako bi se prisjetila žrtava te odala počast braniteljima. Međutim, ove godine i Srbija je odlučila obilježiti taj dan - kao dan sjećanja, kako bi komemorirali odlazak Srba iz tada okupiranih hrvatskih teritorija. Premda Srbija ima pravo sama određivati obljetnice, ipak bi trebala imati na umu ispravan odnos prema povijesti, a recentne izjave visokih dužnosnika o povlačenju paralela s tragedijama poput holokausta pokazuju pomanjkanje dobrog ukusa. Srpsko stanovništvo je zaista bilo žrtva, ali ne hrvatskih akcija 1995., nego nerealističnih i zločinačkih ciljeva svojih vođa, koji su naredili i organizirali pokret prema Srbiji.

Oni su bili nesretne žrtve poražene velikosrpske ideologije, kao i deseci tisuća nesrba koji su platili svojim životima prije 1995. i stotinama tisuća koji su napustili BiH i Hrvatsku kao izbjeglice. Stoga bi svaka komemoracija koja odvaja žrtve od nedjela projekta Velike Srbije bila revizija povijesti, a pokušaji referiranja na holokaust nedopustiva perverzija povijesti.

Nažalost, Srbija je nedavno krenula u reviziju nekoliko aspekata svoje prošlosti. Dugo nastojanje za rehabilitacijom Draže Mihailovića nije mo-

glo proći nezapaženo. Optuženi ratni zločinac Šešelj privremenim puštanjem iz pritvora - zbog zdravstvenih razloga - kontinuirano širi govor mržnje i huška na rat, bez adekvatne reakcije srbijanskih vlasti.

Prije nekoliko tjedana Srbija je lobirala i angažirala Rusiju da promovira svoju agendu poricanja genocida u Srebrenici, pa je Moskva stavila veto na nacrt Rezolucije u Vijeću sigurnosti UN-a. Mnogi u Srbiji i dalje odbijaju prihvatiti da je u Srebrenici počinjen genocid, što potvrđuju odluke Međunarodnog suda pravde i MKSJ-a. Međutim, Srbija nije mogla spriječiti Europski parlament i američki Kongres u donošenju rezolucija o Srebrenici.

Srbija također primjenjuje svoj kontroverzni zakon o suđenjima za ratne zločine. Rezolucija EP-a pozvala je Srbiju da razmotri ovaj zakon, u suradnji sa svojim susjedima i Europskom komisijom.

Ključno je da društvo u Srbiji dovrši proces katarze te prihvati istinu o agresivnoj ulozi Miloševićeva režima

Tijekom godina, spomen na oslobođenje nekadašnje okupirane teritorije hrvatskog teritorija bio je dominantno hrvatski nacionalni događaj. Međutim, Oluja - koja se temelji na deklaraciji potpisanoj u Splitu 22. srpnja 1995. od strane predsjednika Hrvatske i BiH, u to vrijeme Franje Tuđmana i Alije Izetbegovića - treba biti sagledana i zapamćena u mnogo širem kontekstu. Ova operacija razriješila je, u roku od četiri dana, gordijski čvor tadašnje najkompleksnije svjetske krize.

Operacija Oluja postala je referentna u međunarodnim odnosima, budući da je potvrdila gledište da diplomatsku akciju treba pratiti vjerodostojna prijetnja sile. Doista, diplomatski naponi vođeni od strane američkog diplomata Richarda Holbrooka uslijedili su nakon Oluje. BiH je nakon četiri godine rata dobila mirovni sporazum u studenome, dogovoren u Daytonu i potpisan u Parizu 1995.

Kada se Hrvatska pozicionirala kao kredibilna vojna sila, koja surađuje sa Zapadom, cijela sigurnosna arhitektura u regiji je izmijenjena. Dvije i pol godine kasnije Hrvatska i Srbija svjedočile su uspješnom završetku UNTAES-a u hrvatskom Podunavlju, koji je mirno reintegrirao preostali okupirani dio Hrvatske. Taj jedinstveni, mirni i međunarodno potpomognuti model reintegracije u Europi često predlažem kao dobar primjer reintegracije dijelova oblasti Donjecka i Luganska te Krima u Ukrajini.

Nema dvojbe da je Oluja utjecala i na brži proces donošenja odluka u NATO-u u vezi intervencije zbog Kosova 1999. Dok se prisjećamo mnogih pozitivnih aspekata Oluje, operacije koja je stanovnicima Bihaća spasila život, a Zapadu obraz, srpska komemoracija je nažalost bila razočaravajuća. Optužbe za genocid koje su Hrvatskoj pripisane zbog operacije Oluja te usporedbe s holokaustom i armenskim genocidom ozbiljan su korak nazad za proces pomirenja u regiji.

Sve žrtve zaslužuju počast i poštovanje. Međutim, dvadeset godina kasnije, moramo biti oprezni i ukazati Beogradu na ozbiljne prepreke pomirbi koje proizlaze iz pokušaja zataškavanja propale politike Velike Srbije revizijom događaja iz razdoblja devedesetih.

Ukoliko su članstvo u EU, provedba reformi i razvoj dobrosusjedskih odnosa, zaista stvarni prioriteti Srbije, tada je ključno da društvo u Srbiji dovrši proces katarze te prihvati istinu o agresivnoj ulozi Miloševićevog režima, uključujući odgovornost istog režima za odlazak Srba te 1995. Jasno izražavanje žaljenja i isprika, preduvjeti su za oprost i trajno pomirenje sa susjedima. ●